

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Protokoll

1 (17)

Datum
2023-03-10

Ärendebeteckning
203-26195-2022

Inspektion av överförmyndarnämnden i Alingsås kommun år 2022

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Västra Götalands län har efter inspektion funnit anledning att rikta kritik mot överförmyndarnämnden i Alingsås kommun avseende följande:

- Bristande tillsyn över ställföreträdare
- Brister i diarietföring
- Bristande granskning av redovisningshandlingar
- Brister vid omprövning av förvaltarskap
- Passiv ärendehandläggning
- Bristande dokumentation

Beskrivning av Länsstyrelsens inspektion

Under 2022 genomförde Länsstyrelsen en inspektion av överförmyndarnämnden i Alingsås kommun.

Inom ramen för inspektionen har Länsstyrelsen begärt in och granskat överförmyndarens register, som ska föras enligt 9 § förmyndarskapsförordningen (1995:379). Länsstyrelsen har den 12 oktober 2022 granskat ett antal stickprovsvis utvalda akter på överförmyndarverksamhetens kontor. Överförmyndaren har fått komma in med svar på ett antal frågor rörande verksamhetsåret 2021. Därefter har Länsstyrelsen den 8 november 2022 hållit ett digitalt sammanträde med representanter från överförmyndarkontoret där Länsstyrelsen har gått igenom de svar som lämnats av verksamheten samt de iakttagelser som Länsstyrelsen gjort vid granskningen av akterna. Verksamheten har fått bemöta Länsstyrelsens synpunkter.

Under sammanträdet den 8 november 2022 har enhetschefen Linda Silander, ordföranden i överförmyndarnämnden i Lerums kommun Lerny Hermansson och vice ordförande i överförmyndarnämnden i Alingsås kommun Lennart Albro deltagit. Från Länsstyrelsens sida har Hanna Skoglund och Emilia Gustafson medverkat.

Länsstyrelsens gemensamma tillsynsriktning för år 2022 är följande:

- Länsstyrelserna ska särskilt kontrollera att verksamhetens granskning av redovisningshandlingar genomförs på ett korrekt vis och särskilt kontrollera hur verksamheten följer upp årsräkningar granskade med korrigeringar.
- Länsstyrelserna ska särskilt kontrollera verksamhetens hantering av förmyndarskap och ställföreträdare för underåriga (till exempel god man för ensamkommande barn och god man enligt 11 kap. 2 § föräldrabalken (1949:381), FB).
- Vid inspektioner ska länsstyrelserna särskilt kontrollera verksamhetens handläggning och tillsyn i ställföreträdarskap där huvudmannen är delägare i ett dödsbo.

Myndighetens organisation

Överförmyndarverksamheten i Alingsås kommun har en överförmyndarnämnd. Sedan den 1 oktober 2021 har överförmyndarverksamheten i Alingsås kommun ingått i överförmyndarsamverkan med Lerums kommun. Innan den 1 oktober 2021 bestod organisationen av tre årsarbetskrafter, varav en slutade i juni 2021. Sedan den 1 oktober 2021 består samverkansorganisationen av sex

årsarbetskrafter, en av dessa slutade dock den 1 december 2021. För att täcka upp för denna person har verksamheten haft en timanställd handläggare tills en ny tillsvidareanställd handläggare anställdes den 1 februari 2022. Den timanställda handläggaren stannade kvar som en extra resurs för att granska årsräkningar under våren och täckte upp under sommaren 2022.

Överförmyndarens utbildning och fortbildning

Den nya ledamoten i nämnden fick introduktion av förvaltningen i december 2021. Övriga ledamöter har inte varit på utbildning sedan den förra inspektionen. Behov har inte heller ansetts föreligga då det varit fråga om sista året på mandatperioden. Ledamöterna har fått information från verksamheten och fått möjlighet att delta på utbildningar, men avstått från att göra detsamma. Flera tjänstemän har deltagit i såväl interna som externa kurser. Kurserna har bl.a. avsett administration, klarspråk, barnärenden och tillfälliga godmanskap samt överförmyndarnyheter.

Under 2023 planeras en grundkurs för nämndledamöterna i överförmyndarfrågor med anledning av den nya mandatperioden. En allmän introduktionskurs anordnas av förvaltningen. Utbildningsplan för den nya mandatperioden tas fram i samråd med respektive ordförande när valen är klara. Tjänstemännen planerar att delta i överförmyndarnyheter och FSÖ:s studiedagar under 2023. Utöver detta finns individuella kompetensutvecklingsplaner för respektive medarbetare där vissa enstaka kurser kan vara aktuella utifrån behov, intresse och resurser.

Verksamhetens omfattning

Antal ärenden i verksamheten framgår av statistiken i bilaga 1.

Antalet ärenden har minskat med 25 akter under 2021.

Statistiken för verksamhetsåret 2021 har lämnats till Länsstyrelsen den 25 februari 2022.

Granskning av årsräkningar

Cirka 71 procent av årsräkningarna för verksamhetsåret 2020 har kommit in i tid. Ungefär 93 procent av årsräkningarna för 2020 var granskade per den sista september 2021. Dessa omfattade även de årsräkningar som inte inkommit i tid och/eller som krävt mer omfattande kompletteringar. Granskningen av årsräkningarna för 2020 har blivit klar i början av 2022. Orsaken till att inte samtliga årsräkningar var granskade senast den 30 september 2021 var att omfattande

kompletteringar behövde begäras in och/eller att årsredovisningarna var sent inkomna.

Verksamheten har innan samverkan använt sig av en checklista för normalgranskning vid granskning av årsredovisningar. Innan samverkan har det inte funnits någon uttalad rutin kring vad som ska göras i det fall en årsräkning granskats med korrigerande eller anmärkning föregående år.

För att kontrollera att årsredovisningarna kommer in i tid används restlängd i verksamhetssystemet som tagits fram efter den 28 februari.

Under 2021 har inga vitesförelägganden utfärdats med anledning av att ställföreträdare inte inkommit med årsräkning i tid.

Ställföreträdare

Under 2021 har ställföreträdare erbjudits en godmansutbildning i Alingsås via studieförbund. I övrigt har ingen annan utbildning erbjudits på grund av pandemin.

Under verksamhetsåret 2021 har tre ställföreträdare entledigats p.g.a. att de inte längre är lämpliga att inneha uppdraget. Det var fråga om undermåliga årsräkningar och att ställföreträdarna inte bättrat sig under flera års tid. Det fanns därmed inget annat alternativ än att entlediga dem.

Frågor kopplade till Länsstyrelsernas nationella tillsynsriktning

För att försäkra sig om att handlingar så som bouppteckning, eventuell redogörelse om skifteshinder och arvskifte inkommer till verksamheten när det finns kännedom om att en huvudman är delägare i ett dödsbo har verksamheten en bevakning i verksamhetssystemet samt en mall för begäran om redogörelse för skifteshinder. En rutin håller på att utarbetas, men är inte helt klar ännu.

I samband med att en ställföreträdare ska bevaka en huvudmans rätt i ett dödsbo skickas ett informationsblad ut till ställföreträdaren där det informeras om ställföreträdarens uppdrag i samband med vård av rätt i dödsbo, jäv, bouppteckning, arvskifte, ansökan om samtycke till att fördela egendomen, hur utbetalning av arvet ska gå till m.m.

Det har funnits vissa svårigheter för verksamheten att ta fram statistik på hur många ärenden som verksamheten hanterat under 2021 där en huvudman eller omyndig har varit delägare i ett dödsbo, men det har förekommit 14 beslut om samtycke till åtgärd i dödsbo under verksamhetsåret 2021. Eftersom verksamheterna har haft olika sätt att

diarieföra samma sak på innan sammanslagningen kan siffran vara något låg.

Om en ställföreträdare inte lämnar in en redogörelse över sitt uppdrag som god man för ensamkommande barn vidtas följande åtgärder. Det ligger en bevakning i Outlook två veckor efter sista dag och påminnelse skickas och bevakas i verksamhetssystemet. Det har inte förekommit att redogörelsen inte kommit in efter påminnelse.

För att följa upp att en god man, utsedd med stöd av 11 kap. 2 § FB, har slutfört sitt uppdrag bevakas ärendet genom en manuell bevakning i ärendehanteringssystemet.

Övrigt

Överförmyndarnämnden har underrättat Länsstyrelsen om verksamhetens mottagningstider den 14 januari 2022. Enligt 8 § i förmyndarskapsförordningen ska överförmyndarnämnden före den 1 januari varje år underrätta länsstyrelsen om sin mottagningstid. Överförmyndarnämnden har därmed inte underrättat Länsstyrelsen om sina mottagningstider i tid och länsstyrelsen påminner därför om denna skyldighet.

Verksamheten har vid tillsynssamtalet fört fram bl.a. följande. Verksamheten fick kritik 2018 och 2019 samt allvarlig kritik 2020. De konstaterar att kritiken som lämnades för 2020 var befogad och berättigad. Det finns mycket brister vad gäller diarieföring och hanteringen av handlingar bakåt i tiden. De har försökt att vidta åtgärder för att rätta till saker i efterhand, men det är ett otroligt omfattande arbete. Numera har verksamheten en tydlig struktur och verksamheten klarar av att hantera dessa typer av frågor då den bl.a. fått en administratör som sköter diarieföring m.m. Verksamheten upplever att de är på rätt väg och att de har kommit långt i arbetet, men det är som sagt svårt att rätta till saker bakåt i tiden. Verksamheten hoppas därför att fokuset för Länsstyrelsens tillsyn i år kommer att vara på det som har utvecklats och blivit mycket bättre och inte på gamla brister. I det fall verksamheten har misstänkt att en enskild har kommit till skada eller riskerat att komma till skada har ytterligare utredningsåtgärder vidtagits. Om så inte är fallet har verksamheten konstaterat att hanteringen inte varit optimal, men sedan lämnat detsamma utan någon vidare åtgärd. Verksamheten kommer att fortsätta driva frågorna om rutiner, struktur och utbildning framöver.

Granskade akter

Vid inspektionen har nedanstående stickprovsvis utvalda akter granskats. Akterna har avsett förvaltarskap, godmanskap och förmyndarskap.

Akterna har granskats i vissa utvalda delar alternativt i sin helhet. Vid granskningen har följande noterats.

Akt nummer 3050

Det har skickats ut en påminnelse om årsräkning för 2020 den 15 mars 2021 och ställföreträdaren fick 14 dagar på sig att svara. I en anteckning den 29 juni 2021 framgår att årsräkningen ska komma in inom 14 dagar. Den 7 juli 2021 inkom ett meddelande från ställföreträdaren om att han kommer att inkomma med handlingen samma månad. Samma dag skickade verksamheten ytterligare en påminnelse till ställföreträdaren. En tredje påminnelse skickades ut i juli 2021 och i samband med detta har ställföreträdaren uppmanats att rätta till en sammanblandning som skett med hans och huvudmannens tillgångar. Först den 24 augusti 2021 inkom årsräkningen till verksamheten.

Verksamheten har anfört att det tidigare inte funnits rutiner om när man går vidare med vitesföreläggande. Tidigare år har det inte varit några vitesförelägganden i Alingsås, men i år har det varit 15-16 stycken. Nuvarande rutiner skulle innebära att ärendet tagits upp för prövning hos nämnden vid ett sammanträde efter att tiden för påminnelsen löpt ut, så antingen i början av april eller, om det varit för nära inpå eller att anstånd skulle ha beviljats, i maj eller juni. Över lag skulle ett vitesföreläggande i sådana fall skickats ut runt den 10 april. Verksamheten upplyser även om att den aktuella ställföreträdaren numera har blivit entledigad från uppdraget.

Akt nummer 3376

I akten finns en rättelse av ett beslut, dnr 8. Begäran om rättelse inkom den 16 september 2021. På rättelsen framgår inte om den gjordes den 16 september 2021 men expedierades först den 21 september 2021 eller om rättelsen gjordes den 21 september 2021 och att verksamheten har missat att skriva in datum för rättelsen för handlingen.

Verksamheten har angett att rättelsen av förbiseende registrerades den 21 september 2021 i diariet. Rättelsen gjordes den 16 september 2021 men diariet kan inte korrigeras i efterhand, varför en notering har gjorts.

Akt nummer 5262

I akten saknas omprövning av förvaltarskap för åren 2014–2016. Besluten om omprövning av förvaltarskapet för år 2018 och 2019 gjordes år 2020.

Verksamheten har uppgett att omprövningar eller granskningar av förvaltarskap tidigare inte har gjorts regelbundet, men att det börjat göras regelbundet sedan 2018. Numera ingår det i rutinerna att granskningar ska göras årligen.

Akt nummer 5952

I årsräkningen för 2021 finns delar som är ifyllda med blyerts.

Verksamheten har förklarat att det rör sig om handläggarens noteringar i blyerts, och inte det som är angett i årsräkningen i sig. Även granskningen är i beständig skrift. Handläggaren hade dock glömt att fylla i bockarna med bläck, vilket var ett förbiseende som nu har åtgärdats.

I samma akt påbörjade verksamheten i november 2021 en utredning kring om förvaltarskapet skulle bestå. Förvaltaren lämnade ett svar, men verksamheten hänvisade förvaltaren till den mall som skulle följas och begärde en komplettering. Förvaltaren skulle lämna in underlaget senast i december 2021. Det går inte att utläsa av akten att någon komplettering inkom från förvaltaren eller att någon åtgärd vidtagits med anledning av detta till dess beslut fattades den 2 juni 2022.

Verksamheten har uppgett att granskning av förvaltarskapet påbörjades under hösten 2021 i enlighet med årshjulet och att utredningen skulle vara klar i februari nästföljande år. Verksamheten har haft en otroligt hög arbetsbelastning och har utifrån det varit tvungen att prioritera det mest brådskande i sitt arbete. De har därför sagt att det som inte är prioriterat utifrån en preliminär bedömning har fått avvakta. Den preliminära bedömningen var att ingen förändring av förvaltarskapet var aktuell. De har nu gjort nya utskick och kommer att kontrollera de förvaltarskap som verksamheten inte tittat lika noga på föregående år.

Akt nummer 5972

Ärendet gäller en omyndig i ett dödsbo där det är aktuellt med en fastighetsförsäljning. Verksamheten har samtyckt till en försäljning av fastigheten och i sitt beslut anført att ställningstagandet baserats på handlingar i form av köpekontrakt, marknadsvärdering, ansökan om samtycke och fastighetsutdrag. En handling avseende marknadsvärdering saknas i ärendet och i en senare tjänsteanteckning framgår att verksamheten anser att ärendet borde ha avskrivits från första början då det inte fanns en rättshandling att samtycka till.

Verksamheten har förtydligt att de först senare noterat att det inte kommit in någon ansökan om samtycke till rättshandling, varför något samtycke inte borde ha lämnats då det saknats handlingar inför samtycke. Marknadsvärderingen har inte återfunnits och de vet inte när köpehandlingen inkom. Ärendet borde ha avskrivits redan 2017. Det har saknats diarienummer på handlingar och anteckning om när de har inkommit, vilket är mycket svårt att korrigera i efterhand. Verksamheten konstaterar att det inte funnits tillräckligt bra rutiner rörande detta tidigare.

Akt nummer 6034

I akten finns det årsräkningar för 2019 och 2020 där det finns anteckningar gjorda i blyerts. Verksamheten har tagit en kopia på handlingarna för att skriften ska bli beständig. Det framgår inte av handlingarna att ställföreträdaren har skrivit under kopiorna.

Verksamheten har uppgett att de har tagit kopior av handlingarna för att de ska kunna anses vara ifyllda med beständig skrift. Rutinen är numera att i det fall en kopia tas så ska densamma skickas till ställföreträdaren för underskrift. Innan sammanslagningen av överförmyndarverksamheterna i Lerums kommun och Alingsås kommun är det oklart vilka rutiner som gäller hos Alingsås kommun. Kopiorna på handlingarna har tagits efter sammanslagningen. Mot bakgrund av att det gått nästan tre års tid sedan handlingarna lämnats in har verksamheten inte skickat kopiorna för underskrift till ställföreträdaren då verksamheten resonerat så att det är bättre att ha en kopia utan underskrift än att låta handlingarna ligga kvar i befintligt skick utan att en kopia har tagits. Verksamheten är väl förtrogen med det JO-uttalande som anger att det krävs underskrift på nytt från ställföreträdare om en kopia tagits av verksamheten.

Akt nummer 6052

I akten har korrigeringsvätska (Tipp-ex) använts i årsräkningen för 2019, 2020 och 2021. Det verkar som att det är verksamheten som använt korrigeringsvätskan i årsräkningen för 2021 men att det är ställföreträdaren som använt korrigeringsvätska för 2019-2020.

Verksamheten bekräftar att det stämmer att ställföreträdaren använt sig av Tipp-ex i årsräkningen och det verkar också som att handläggaren på ett ställe skrivit fel och korrigerat med Tipp-ex i årsräkningen för 2021. Verksamheten har noterat att detta inte bör användas vid granskningen.

Akt nummer 6062

Akten gäller ett förmynderskap avseende arv. Den sista diarieförda handlingen i ärendet är en tjänsteanteckning från den 22 augusti 2022 där det framgår att det bokas in ett möte med förmyndaren för att denne ska få hjälp med att inkomma med årsräkningen. I akten är det inte noterat vilka åtgärder som vidtagits därefter.

Verksamheten har redogjort för att förmyndaren i fråga är delgiven ett vitesföreläggande genom stämmingsman. Förmyndaren tog därefter själv kontakt med verksamheten i augusti 2022 för att få hjälp. Det har dock fortfarande inte inkommit någon årsräkning eller skett någon återkoppling om besök. Tanken var att ge förmyndaren en rimlig tid på sig att boka möte och ge utrymme för eventuellt för ombokning eller liknande. Eftersom någon årsräkning fortsatt inte inkommit kommer

nämnden antingen behöva ansöka om utdömande av vite eller så får förmyndaren ansöka om befrielse från redovisningsskyldighet.

Akt nummer 7012

Ärendet överlämnades till Alingsås från en annan kommun den 26 november 2021. Två dagar tidigare hade huvudmannens förvaltare begärt sig entledigad. I akten kunde det inte utläsas att någon åtgärd hade vidtagits med anledning av begäran till dess förvaltaren åter igen begärde sig entledigad den 3 februari 2022 och påstötning från förvaltarens arbetsgivare skedde i slutet av februari 2022. Beslut om entledigande fattades den 11 mars 2022.

Verksamheten har anfört att det i ärendet finns en e-postkonversation som inte har diarieförts mellan verksamheten och ställföreträdaren. Verksamheten fortsätter att driva frågan om att de behöver diarieföra uppgifter som tillför något till ärendet. Det har även förekommit telefonsamtal mellan verksamheten och ställföreträdaren som inte har dokumenterats. Den 20 januari 2022 har ställföreträdaren uppgett att han kan tänka sig att fortsätta med uppdraget. Det framgår även att det skett rekryteringsförsök, men att verksamheten inte fått svar från den person som tillfrågats. Ett byte av ställföreträdare skedde sedan den 11 mars 2022. Verksamheten anser att det blir otydlig för någon som tittar i akten om rekryteringsförsök inte framgår av handlingarna. Med anledning av detta har verksamheten skapat en ny form av tjänsteanteckning för rekrytering. På detta sätt dokumenteras utskick, specifika rekryteringsförsök och inkomna svar på verksamhetens rekryteringsförsök. Verksamheten anser att det finns ett behov av denna typ av handlingar då det är svårt att rekrytera ställföreträdare och att det behöver synas vilka handläggningsåtgärder som vidtagits för att försöka få tag på en ställföreträdare.

Huvudmannen lämnade klagomål på den nya förvaltaren den 17 mars 2022 och förvaltaren fick därefter möjlighet att yttra sig senast den 1 april 2022. Av handlingarna i akten framkom inte att någon ytterligare åtgärd har vidtagits innan huvudmannen på nytt begärt att få byta förvaltare den 4 juli 2022. Förvaltaren fick möjlighet att yttra sig senast den 25 juli 2022. Därefter hörde huvudmannen av sig på nytt med frågor om vad som hände i ärendet den 16 augusti 2022.

Verksamheten har anfört att det första klagomålet inkom sex dagar efter det att den nya förvaltaren hade påbörjat sitt uppdrag. I det läget bedömdes det inte vara en begäran om byte av ställföreträdare, utan endast som ett klagomål. Först den 23 mars 2022, då verksamheten hade kontakt med huvudmannens boende, framkom att han önskade byta förvaltare och ett ärende om byte initierades. Denna kontakt syntes dock inte i akten. Det har tagits telefonkontakt med huvudmannen och där

lämnats uppgifter om att man avvaktar i ärendet eftersom det rör sig om ett så nytt förordnande. I detta läge borde klagomålet ha avskrivits, vilket dock inte gjordes utan i stället hanterades det som en begäran om byte. Det finns rutiner och handläggarna bör känna till att alla kontakter som tillför ett ärende något ska dokumenteras. Verksamheten hade gärna sett ett tydligt avslut på klagomålet och därefter påbörjat en ny process med bytet.

I årsräkningen för 2021 saknades uppgift om hur huvudmannens skulder såg ut i slutet av året. Den bifogade listan på skulderna som återfanns i akten avsåg hur situationen såg ut i april 2021. Skulderna redogörs inte heller för i sluträkningen som inkom den 30 mars 2022 utöver det som framgår av årsräkningen.

Årsräkningen för 2021 innehåller anteckningar i blyerts.

Verksamheten har uppgett att handläggaren har missat att fylla i vissa av sina noteringar och bockar i bläck. Ofta görs den initiala granskningen i blyerts, eller på en kopia, för att sedan fyllas i med bläck. Verksamheten har noterat att det har missats och åtgärdar det i den aktuella räkningen.

I akten noteras att det datum som finns på handlingarna med diarienummer 10, 21 och 30 inte överensstämmer med det som finns i dagboksbladet för respektive handling.

Verksamheten anger att diarieföring av dagboksrad 10 gjorts av handläggaren en dag senare än handlingen inkom och att handläggaren missat att ändra datum i samband med diarieföring. Vad gäller diarienummer 21 och 30 har handläggaren skapat dagboksraden en dag innan handlingen har skickats och då har datumet uppdaterats automatiskt när dokumentet öppnats igen nästkommande dag för att skrivas ut. Detta kan lätt hända när handläggaren t.ex. arbetar hemifrån och saknar möjlighet att skriva ut. Detta kan åtgärdas genom att handlingen sparas som PDF istället för i Word-format och ska lyftas som förbättringsåtgärd.

I akten finns en tjänsteanteckning med diarienummer 0.

Verksamheten har angett att det var en inställning i datasystemet som gjort att tjänsteanteckningar får diarienummer 0. Det har tidigare inte noterats av verksamheten. Denna inställning har nu ändrats så att även tjänsteanteckningar får löpande diarienummer i dagboksbladet.

Akt nummer 3172, 4432, 5322, 6372 och 7032 har granskats utan anmärkning.

Länsstyrelsens bedömning

Överförmyndarnämnden har lämnat in statistiken i tid. Granskning av årsräkningarna har till största delen varit avslutad inom skälig tid.

Under aktgranskningen har Länsstyrelsen kunnat konstatera ett flertal brister i överförmyndarnämndens verksamhet.

Bristande tillsyn över ställföreträdare

I akt 3050 hade ställföreträdaren trots flertalet påminnelser inte inkommit med årsräkning inom den angivna tiden. Verksamheten har anfört att det tidigare inte fanns rutiner om när de skulle gå vidare med vitesföreläggande.

Granskning av t.ex. årsräkningar är en central del av överförmyndarnämndens tillsyn över ställföreträdare (se 16 kap. 3 § FB) och regeln i 9 § FL, om snabb och enkel handläggning, ska vara vägledande i överförmyndarnämndens arbete. Överförmyndarnämndens kontroll av årsräkningar är huvudmannens garanti för att tillgångarna används på ett sätt som är till huvudmannens fördel. Det är därför viktigt att årsräkningarna både inkommer och granskas inom rimlig tid. Ställföreträdare är skyldiga att före den 1 mars varje år lämna in en årsräkning till verksamheten och i det fall ställföreträdaren inte inkommer med årsräkning i tid har överförmyndarnämnden en möjlighet att använda sig av vite som ett påtryckningsmedel. Genom att inte utnyttja de påtryckningsmedel som finns att tillgå anser Länsstyrelsen att verksamheten har brustit i sin tillsyn av ställföreträdaren då densamme under flera månaders tid inte inkommit med årsräkningen trots flertalet påminnelser och nya tidsfrister.

Brister i diarieföring

I akt 3376 hade ett beslut rättats, men det var oklart vilket datum som rättelsen hade skett. Verksamheten har förtydligat att rättelsen av förbiseende registrerades den 21 september 2021 trots att rättelsen gjordes den 16 september 2021 samt att diariet inte kan korrigeras i efterhand, varför en notering gjorts.

I akt 5972 har verksamheten samtyckt till en försäljning av en fastighet som ingick i ett dödsbo där ett omyndigt barn var dödsbodelägare. I beslutet om samtycke till försäljning framgår att det är baserat på vissa handlingar, bl.a. marknadsvärdering. Marknadsvärdering saknas dock i akten. Vidare har det saknats diarienummer på handlingar och anteckning om när de inkommit, vilket är mycket svårt att redigera i efterhand.

I akt 7012 har felaktiga datum noterats i dagboksbladet för flera handlingar och en tjänsteanteckning med diarienummer 0 har återfunnits. Verksamheten har angett att de felaktiga datumen beror på att handläggaren missat att ändra datum i samband med diarieföringen och att datumet uppdaterats automatiskt i handlingar där dagboksraden skapats dagen innan handlingen skickats ut.

Länsstyrelsen konstaterar att en allmän handling som upprättats eller inkommit hos en myndighet enligt huvudregeln ska registreras utan dröjsmål (se 5 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400], OSL). Vidare ska det av diariet bl.a. framgå datum då handlingen kom in eller upprättades (se 5 kap. 2 § OSL). Länsstyrelsen har förståelse för att misstag kan ske när det gäller datumen i dagboksbladet respektive datumen på handlingarna, men noterar att det är av stor vikt att diarieföringen är korrekt för att man ska kunna följa ärendet och kunna utöva tillsyn över verksamheten. I akt 5972 återfanns vidare flertalet handlingar där såväl datumstämpel som diarienummer saknades. Länsstyrelsen anser mot denna bakgrund att nämnden brustit i sin diarieföring. Eftersom diarieföringen inte är komplett går det vidare inte heller att avgöra om det inkommit en marknadsvärdering i akt 5972, som i sådana fall saknas i ärendet, eller inte.

När det gäller tjänsteanteckningen med diarienummer 0 konstaterar Länsstyrelsen att ett förfaringsätt där flera handlingar tilldelas samma diarienummer kan leda till oklarheter för den som tar del av akten, men även oklarheter kring om handlingarna blivit diarieförda i rätt ordning eller inte. Länsstyrelsen anser mot denna bakgrund att verksamheten även i detta avseende har brustit i sin diarieföring. Länsstyrelsen anser dock att det är positivt att verksamheten efter inspektionen har åtgärdat detta så att tjänsteanteckningar framöver får löpande diarienummer i dagboksbladet.

Bristande granskning av redovisningshandlingar

I årsräkningen för 2021 i akt 7012 saknades uppgift om hur huvudmannens skulder såg ut i slutet av året. Det fanns en bifogad lista med uppgifter om hur skulderna såg ut i april 2021. Det saknades vidare uppgifter om skulderna i den sluträkning som inkom den 30 mars 2022 utöver de som lämnats i årsräkningen för 2021.

Som nämnts ovan är granskning av årsräkningar och andra redovisningshandlingar en central del av överförmyndarnämndens tillsyn över ställföreträdare (se 16 kap. 3 § FB) och verksamhetens kontroll av desamma är huvudmannens garanti för att tillgångarna används på ett sätt som är till huvudmannens fördel. I årsräkningar och sluträkningar

ska den enskildes tillgångar och skulder vid början och slutet av den tid som räkningen avser anges (jfr 14 kap. 15 och 18 §§ FB).

Genom att inte notera att uppgifter om skulderna saknades eller begära in komplettering av ställföreträdaren rörande detsamma anser Länsstyrelsen att verksamheten har brustit i sin granskning av redovisningshandlingarna.

Brister vid omprövning av förvaltarskap

I akt 5262 saknas omprövning av förvaltarskapet för åren 2014-2016 och omprövningen av förvaltarskapet för 2018 och 2019 gjordes år 2020. Verksamheten har därmed i denna del inte gjort årliga omprövningar av förvaltarskap (jfr 5 § förmyndarskapsförordningen). Länsstyrelsen har tidigare riktat kritik mot överförmyndarnämnden för brister i omprövning avseende förvaltarskap avseende dessa år (se diarienummer 203-13821-2019, samt 203-10493-2020). Mot bakgrund av att verksamheten redan fått kritik för denna brist som förelåg år 2020 och då överförmyndarnämnden meddelat att de ändrat sina rutiner väljer Länsstyrelsen att inte rikta någon kritik mot nämnden för dessa brister.

I akt 5952 framgår emellertid att verksamheten omprövat förvaltarskapet i oktober 2020 och påbörjat en ny utredning avseende om förvaltarskapet skulle bestå i november 2021. Förvaltaren inkom med svar men verksamheten begärde en komplettering. Någon komplettering inkom inte och det framkommer inte att någon åtgärd vidtagits till dess beslut fattades den 2 juni 2022. Verksamheten har uppgett att de har gjort en preliminär bedömning av huruvida förvaltarskapet skulle bestå och prioriterat ned de ärenden där det bedömts att ingen förändring i förvaltarskapet var aktuell.

Länsstyrelsen har förståelse för att prioriteringar måste göras i en verksamhet men konstaterar samtidigt att förmyndarskapsförordningen är tydlig med att överförmyndarnämnden *årligen* särskilt ska granska samtliga förvaltarskap. Med anledning av verksamhetens prioritering kom inte någon omprövning till stånd under 2021 i det nu aktuella fallet varför överförmyndarnämnden anses ha brustit i sin skyldighet att årligen ompröva behovet av befintliga förvaltarskap.

Passiv ärendehandläggning

I akt 6062 fanns en tjänsteanteckning från den 22 augusti 2022 där det framgick att förmyndaren skulle boka in ett möte för att få hjälp med att inkomma med årsräkning. Några ytterligare anteckningar därefter fanns inte vid tidpunkten för Länsstyrelsens aktgranskning. Verksamheten har redogjort för att det inte inkommit någon årsräkning eller någon

återkoppling om besök och att tanken var att ge förmyndaren en rimlig tid på sig att boka möte och ge utrymme för eventuell ombokning eller liknande.

Som nämnts ovan är det av stor vikt att årsräkningar både kommer in och granskas i tid. Årsräkningar ska ha inkommit senast den 1 mars varje år (jfr 13 kap. 14 § och 14 kap.15 § FB). Med hänsyn till att verksamheten delgett förmyndaren ett vitesföreläggande och därefter inväntat att densamme skulle höra av sig gällande tidsbokning anser Länsstyrelsen att verksamheten har varit passiv och därmed brustit i sin ärendehandläggning genom att låta saken bero under nästan två månaders tid.

Bristande dokumentation

I akt 7012 har flertalet olika kontakter mellan verksamheten och ställföreträdare, huvudmannen respektive huvudmannens boende som avsett klagomål och rört frågan om entledigande av ställföreträdare inte dokumenterats. Vidare hade verksamheten inte heller dokumenterat de rekryteringsförsök som gjorts efter det att ställföreträdaren begärt sig entledigad i ärendet eller den bedömning som verksamheten gjort kring att verksamheten kommer att avvakta rörande klagomålet.

Länsstyrelsen konstaterar att en myndighet som får uppgifter på något annat sätt än genom en handling snarast ska dokumentera dem, om de kan ha betydelse för ett beslut i ärendet. Det ska framgå av dokumentationen när den har gjorts och av vem (se 27 § förvaltningslagen [2017:900], FL). Av förarbetsuttalanden och JO-praxis framgår vidare att en myndighet, utöver alla uppgifter som kan komma att ligga till grund för olika slags beslut, även bör dokumentera allt som krävs för att man ska kunna följa gången i ett ärende. Sådana anteckningar om andra åtgärder kan gälla exempelvis hur ett ärende har inletts, särskilda händelser som har förekommit under handläggningen, utredningsåtgärder som i och för sig inte har lett till resultat och eventuella klagomål från den enskilde i fråga om handläggningen och hur dessa har hanterats av myndigheten (jfr prop. 2016/17:180 s. 176 f.).

Mot bakgrund av att det framkommit att flera uppgifter som varit relevanta för verksamhetens hantering av ärendet inte har dokumenterats anser Länsstyrelsen att verksamheten har brustit i sin dokumentationsskyldighet.

Övriga påpekanden

I flera akter har det i årsräkningarna använts blyerts (se akt 5952, 6034 och 7012) eller korrigeringsvätska (se akt 6052). I akt 6034 har verksamheten tagit en kopia av handlingarna för att skriften ska bli

beständig, men det framgår dock inte av handlingarna att ställföreträdaren har skrivit under kopiorna. Länsstyrelsen vill därför informera om följande. En årsräkning ska vara skriven i beständig skrift. Användning av blyerts eller korrigeringsvätska, så som Tipp-ex, innebär att skriften inte kan betraktas som beständig. Det är viktigt att skriften är beständig bl.a. för att innehållet och namnteckningen inte ska gå att förvanska (se JO 3244-2002). Även överförmyndarverksamhetens korrigeringar och bockar ska göras med beständig skrift (se JO 1202-2008). Förfarandet i akt 6052, att ta en kopia på en redovisningshandling som varit ifyllt med blyerts, är inte tillräckligt för att densamma ska anses vara beständig. En sådan handling måste skickas till ställföreträdaren för underskrift för att på så sätt bli en originalhandling (se JO 3267-2002). Enligt Länsstyrelsens mening borde man hantera även handlingar korrigerade med exempelvis Tipp-Ex eller annan korrigeringsfärg på samma sätt.

Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen har sedan i vart fall 2018 riktat kritik mot överförmyndarnämnden i Alingsås kommun för olika brister som uppmärksammats vid Länsstyrelsens inspektioner.

Vid årets tillsyn av överförmyndarnämnden i Alingsås kommun har det visat sig att det delvis fortsatt förekommer brister gällande verksamhetens tillsyn över ställföreträdare, diarieföring, granskning av redovisningshandlingar, omprövning av förvaltarskap, passiv ärendehandläggning och dokumentation. Efter en samlad bedömning riktar Länsstyrelsen därför kritik mot överförmyndarnämnden. Sedan 1 oktober 2021 ingår överförmyndarnämnden i Alingsås i en samverkan med överförmyndarnämnden i Lerum. Vid aktuell inspektion har det förflutit drygt ett år sedan samverkan ingicks och överförmyndarnämnden har i samband med årets inspektion anført att arbetet för att komma till rätta med bristerna fortskrider. Länsstyrelsen ser positivt på de förändringar som verksamheten har genomfört och förutsätter att de fortsätter att vidta relevanta åtgärder för att komma till rätta med de påtalade bristerna. Med hänsyn till vad som i övrigt framkommit vid tillsynen, bl.a. kring de förändringar som gjorts i verksamhetens rutiner, anser Länsstyrelsen att inspektionen kan avslutas.

Vid protokollet

Emilia Gustafson

Justerat

Hanna Skoglund

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på

www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Kopia till

Överförmyndarnämnden i Alingsås kommun

Justitieombudsmannen, via e-post: JOkansli1@jo.se

Bilaga

Utdrag ur inlämnad statistik för år 2021

Bilaga

Utdrag ur inlämnad statistik för år 2021

Överförmyndarstatistik

Referensnummer

1301

Överförmyndarnamn: Alingsås överförmyndarnämnd

Kommun(er): Alingsås

Befolkningsmängd: 41853

Tjänster i årsarbetstid: 3.00

Godmanskap enligt föräldrabalken 11 kap. 4 §

Ingående balans:	296 st	Inkomna:	42 st	Anordnade/Överflyttade:	
Avslutade/ Överflyttade:	37 st	Utgående balans:	299 st	Antal gode män:	216 st

Övriga godmanskap enligt föräldrabalken 11 kap. 1-3 §

Ingående balans:	6 st	Inkomna:		Anordnade/Överflyttade:	5 st
Avslutade/ Överflyttade:	4 st	Utgående balans:	7 st	Antal gode män:	2 st

Godmanskap för ensamkommande barn

Ingående balans:	4 st	Inkomna	0 st	Anordnade/Överflyttade:	0 st
		anmälningar/ansökningar:			
Avslutade/ Överflyttade:	3 st	Utgående balans:	1 st	Antal gode män:	1 st

Förvaltare enligt föräldrabalken 11 kap 7 §

Inkomna:	7 st	Avslutade:	7 st	Anordnade/Överflyttade:	
Ingående balans:	54 st	Utgående balans:	54 st	Antal förvaltare:	30 st

Förmynderskap enligt föräldrabalken 10 kap.

Ingående balans:	157 st	Inkomna/Överflyttade:	24 st
Avslutade/ Överflyttade:	48 st	Utgående balans:	135 st
Antal registrerade förmyndare:	194 st	Antal förmynderskap med kontrollåtgärd enligt 13 och 15 kap föräldrabalken:	22 st

Ekonomi

Tillgångar:	166 788 362 kr	Inkomster:	63 515 368 kr	Beslutade arvoden:	4 287 335 kr
Kommunens del av arvodeskostnaden (summa):	2 112 771 kr	Arvode begärs inte:	73 st	Överförmyndarens / nämndens totalkostnad:	2 595 000 kr

Övrigt

Genomförda byten:	49 st
Ställföreträdarskap som har upphört på grund av att ny ställföreträdare inte har kunnat utses:	0 st
Totalt antal granskade redovisningshandlingar:	393 st
Granskade redovisningshandlingar med anmärkning:	21 st